

การขัดเกลาทงสังคมในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย
“วิธิภาษา” ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
Socialization in Thai Language Basic Course Textbooks
"Multifold Language" at Secondary School Levels 1-3

ชุตินา เฟ้าแพทท์^{1*}, สมัย วรณอดร²
Chutima Phaopat^{1*}, Smai Wannaudorn²

¹ สาขาการสอนภาษาและวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Thai Language and Literary Works Teaching, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Mahasarakham University

² ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Mahasarakham University

*Corresponding email: looknamdono.24@gmail.com

Received: 30 April 2021; Revised: 9 June 2021; Accepted: 14 June 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขัดเกลาทงสังคมในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิธิภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดการขัดเกลาทงสังคม ผลการศึกษาพบว่า การขัดเกลาทงสังคมที่ปรากฏมี 4 ลักษณะ คือ 1) การปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน 2) การปลูกฝังให้สร้างความมั่งหวังในชีวิต 3) การปลูกฝังให้รู้จักบทบาททางสังคมและทัศนคติ และ 4) การปลูกฝังทักษะในด้านต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญ บทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิธิภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นสื่อการสอนวิชาภาษาไทยและยังมีบทบาทในฐานะเป็นเครื่องมือช่วยในการขัดเกล้าผู้เรียนให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยครูผู้สอนสามารถนำตัวละครหรือเหตุการณ์ในบทอ่านมาเป็นแบบอย่างในการขัดเกล้าผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : การขัดเกลาทงสังคม, หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย, วิธิภาษา

ABSTRACT

The purposes of the research were to study the socialization in Thai language textbooks at secondary school levels 1-3 according to The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008). The data analysis was made under the socialization framework. The results indicated that the socialization appeared was classified into 5 types: 1) plantation for basic discipline; 2) plantation for building life expectation; 3) plantation for the knowledge in social roles and attitudes and; 4) plantation of skills in

various areas. the readings in the socialization in Thai language textbooks at secondary school levels 1-3 played important roles as the instructional media of Thai Language subject and as the tools for socializing the students to grow up as the complete human where the teachers were well capable of raising the characters or the events in the readings as the example for student socialization.

Keywords: Socialization, Thai Language Basic Course Textbook, Multifold Language

บทนำ

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ เป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว ซึ่งมีผลกระทบต่อความเจริญทางด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย มักพะวักพะวงเรื่องสังคม และกลุ่มเพื่อน เริ่มรู้จักรักเพศตรงกันข้าม เริ่มคิดถึงอาชีพ และเริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับชีวิต อยากเป็นอิสระ และมักสงสัยในกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนทางสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2546) ด้วยเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความเห็นอกเห็นใจและต้องการคำแนะนำที่ถูกต้องจากผู้ใหญ่ โดยเฉพาะสถาบันหลัก ได้แก่ ครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งถือว่ามียุทธูปการในการหล่อหลอมให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตได้

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่น (อายุ 13-15 ปี) จึงได้จัดทำหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ที่ใช้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยกำหนดเนื้อหาทางวรรณคดีไว้ในหนังสือเรียนชุดวรรณคดีวิจิตร และเนื้อหาทางหลักภาษาและการใช้ภาษาไว้ในหนังสือเรียนชุดวิวิธภาษา มีเนื้อหาสาระตรงตามที่จะบ่งไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างถูกต้องชัดเจน โดยเฉพาะหนังสือเรียนชุดวิวิธภาษา ที่จัดเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้สังเกตลักษณะการใช้ภาษาจากการอ่านบทอ่านที่มีความหลากหลายก่อนนำไปสู่การเรียนรู้หลักภาษาอย่างจริงจัง ซึ่งบทอ่านดังกล่าวนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เนื้อหาในหนังสือเรียนชุดนี้จึงมีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง และมีรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จึงได้รับอนุญาตให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษาทั่วไป

การนำเสนอบทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงสื่อที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน มีการคัดสรรบทอ่านมาให้ความเหมาะสมกับวัย มีการนำเสนอเหตุการณ์และตัวละครที่เป็นแบบอย่างของการขัดเกลาผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 13-15 ปี จะเห็นภาพตนเองในหนังสือที่อ่าน มักจะนำตัวเองไปแทรกหรือแทนตัวเองเป็นตัวละครเอกในหนังสือ พวกเขาต้องการจะเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือและเรื่องราวที่อ่านก็ต้องนำเชื่อถือด้วย (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ดังนั้นแล้วการกระทำของตัวละครและเรื่องราวในบทอ่านจึงเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝัง ขัดเกลา และหล่อหลอมพฤติกรรมที่ต้งามให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนผ่านการใช้ภาษาที่เปรียบเสมือนเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และวัฒนธรรม รวมถึงสิ่งที่สังคมคาดหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตาม เพื่อให้สอดคล้องกับจารีต ประเพณี กฎระเบียบทางสังคม โดยเรียกวิธีการดังกล่าวนี้ว่า “การขัดเกลาทางสังคม”

การขัดเกลาทงสังคตเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่เราเจตนาให้เกิดขึ้นหรือไม่มีใครคาดหวังให้เกิดขึ้นก็ได้ ดังที่ ราชบัณฑิตยสถาน (2549) ได้ให้ความหมายการขัดเกลาทงสังคตว่า หมายถึงกระบวนการทางสังคตกับจิตวิทยา ซึ่งผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคตต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความเป็นคนโดยแท้จริง สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับวรญาณ วิจารณ์ (2561) ที่ได้ให้ความหมายของการขัดเกลาทงสังคตว่าเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของมนุษย์ที่สังคตได้วางไว้เป็นแบบแผนให้ปฏิบัติ ให้มนุษย์ในสังคตได้เรียนรู้ถึงคุณค่า ระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคคลในสังคตให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคต จึงอาจกล่าวได้ว่า การขัดเกลาทงสังคต เป็นการอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทศนคติ อุดมการณ์ บุคลิกภาพของสมาชิกในสังคตจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านตัวแทนของสังคต ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และองค์กรทางสังคต

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการนำแนวคิดการขัดเกลาทงสังคตไปใช้เบื้องต้นพบว่า มีผู้นำไปใช้ในการศึกษาพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่น ซึ่งผลของการศึกษาทำให้เห็นลักษณะของการขัดเกลาทงสังคตในรูปแบบที่ต่างกันออกไป อาทิ จินตกานต์ สุธรรมดีและคณะ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการขัดเกลาทงสังคตเพื่อพัฒนาจิตพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ บุชราภรณ์ ตีเยาว์ และคณะ (2562) ได้ศึกษากระบวนการจิตอาสา การขัดเกลาทงสังคตกับการพัฒนาตนของเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และสุทัศน์ บุญโถม (2557) ได้ศึกษาการขัดเกลาทงสังคตของครอบครัวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของวัยรุ่นตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ค้นคว้างานวิจัยที่ศึกษาบทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งพบว่ายังไม่มีผู้นำแนวคิดการขัดเกลาทงสังคตมาใช้ในการศึกษา มีเพียงการศึกษาเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ อาทิ แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ แนวคิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งผลการศึกษาวิเคราะห์ทำให้เห็นลักษณะเด่นและคุณค่าของหนังสือเรียนแตกต่างกันไปตามมุมมองของแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้

ดังนั้นการนำแนวคิดการขัดเกลาทงสังคตมาใช้ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จึงเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาว่า หนังสือเรียนชุดนี้แม่จะเป็นหนังสือเรียนทางภาษา แต่ได้มีการคัดสรรบทอ่านที่สอดแทรกการขัดเกลาทงสังคตให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อีกทั้งเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่บทอ่านดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการต่อยอดย้าสิ่งทีควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นยุคใหม่ได้รู้จักหน้าที่ ศีลธรรม ความดีงาม ตลอดจนความถูกต้องทั้งหมดที่สังคตให้การยอมรับอย่างไบบ้าง ซึ่งผลจากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยที่จะต้องนำไปเน้นย้าผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้กฎระเบียบ วิถีจารีต ประเพณีของสังคต เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคตได้อย่างมีความสุข นอกเหนือจากการสอนหลักภาษาและการใช้ภาษาเพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการขัดเกลาทงสังคตในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมชอบอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า แต่มนุษย์มีลักษณะความเจริญมากกว่าสัตว์ เพราะมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสื่อความหมาย ดังนั้นมนุษย์จึงมีกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้บุคคลเรียนรู้ระเบียบของสังคม เพื่อให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่สอดคล้องกับสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งกระบวนการนี้ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การชี้แนะแนวทางปฏิบัติ (พระมหาสมณง ปัจโจปการี, 2553)

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์และคณะ (2552) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคม กับจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคม สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น นอกจากนี้การขัดเกลาทางสังคมทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสภาพตามธรรมชาติ เป็นมนุษย์ผู้มีวัฒนธรรม มีสภาพแตกต่างจากสัตว์โลกอื่นดั่งนี้ การขัดเกลาทางสังคมจึงมีความหมายสองนัยด้วยกันคือ การขัดเกลาทางสังคมที่หมายถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรม และการขัดเกลาทางสังคมที่หมายถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับศิริรัตน์ แอดสกุล (2555) ที่ได้อธิบายว่า การขัดเกลาทางสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของคนให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม

บทความนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดการขัดเกลาทางสังคมของนักสังคมวิทยาหลายท่าน ได้แก่ สุพัตรา สุภาพ (2546) จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2552) และศิริรัตน์ แอดสกุล (2555) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน (Basic disciplines) ระเบียบวินัยเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ ศิริรัตน์ แอดสกุล (2555) กล่าวว่า มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีระเบียบวินัยเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข หากผู้ใดไม่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องของระเบียบวินัย ผู้นั้นจะกระทำการใด ๆ หรือแสดงพฤติกรรมที่ทำให้สังคมเสียระเบียบได้

2. การปลูกฝังให้สร้างความมุ่งหวังในชีวิต (Aspirations) คนเราทุกคนเมื่อเติบโตขึ้นมาย่อมมีความมุ่งหวังในชีวิต สุพัตรา สุภาพ (2546) กล่าวว่า ความมุ่งหวังช่วยให้บุคคลมีกำลังใจจะทำตามระเบียบวินัยต่าง ๆ โดยเฉพาะความมุ่งหวังในสิ่งที่สังคมยกย่อง

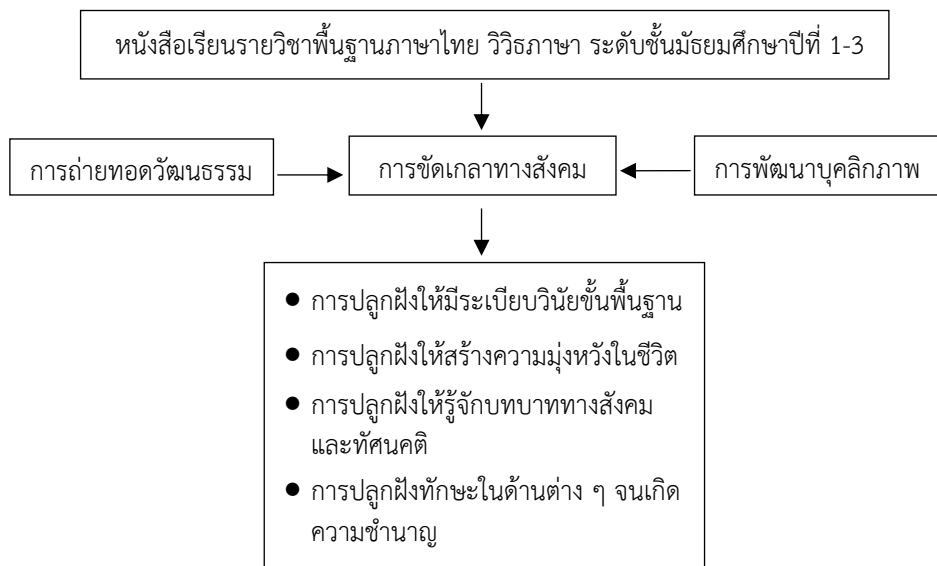
3. การปลูกฝังให้รู้จักบทบาททางสังคม และทัศนคติ (Social roles and attitudes) บทบาทของแต่ละคนมีไม่เหมือนกัน จึงควรที่จะเรียนรู้และทำตามบทบาทหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด สุพัตรา สุภาพ (2546) อธิบายว่า บุคคลจะสามารถอยู่กับสังคมด้วยดีได้ถ้ารู้จักแสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสมในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นตามกาลเทศะและโอกาสต่าง ๆ

4. การปลูกฝังทักษะในด้านต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญ (Skills) คนเรามีกมีทักษะและความชำนาญแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจเป็นเพราะแต่ละคนได้รับการปลูกฝังมาไม่เหมือนกัน จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2552) ได้อธิบายว่า การขัดเกลาทางสังคมทำให้บุคคลมีความชำนาญและทักษะในด้านต่าง ๆ ช่วยให้ผู้บุคคลเตรียมตัวพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

ดังนั้นการศึกษาการขัดเกลาทางสังคมในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิถีภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จะทำให้ทราบว่า การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม จะต้องเรียนรู้วิถีในการปฏิบัติตนตามบทบาทและภาระหน้าที่ทางสังคมด้านใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันใน

สังคมและช่วยให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอยู่เสมอ บุคคลใดที่ละเลยกฎระเบียบและแบบแผนที่สังคมวางไว้ก็จะไม่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามผังมโนทัศน์ต่อไปนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการวิจัยจากเอกสาร รวบรวมบทอ่านจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 3 เล่ม ประกอบด้วย บทอ่านจำนวน 42 เรื่อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่มุ่งนำเสนอการขัดเกลาทางสังคมให้แก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์การขัดเกลาทางสังคมผ่านบทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ประกอบไปด้วยบทอ่านที่มีเนื้อหาประเภทสารคดีและบันเทิงคดี ซึ่งล้วนแล้วแต่มีข้อคิดและคติสอนใจที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน โดยคณะผู้จัดทำหนังสือเรียนชุดนี้ได้คำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนแล้วว่า เด็กที่กำลังย่างเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่นจำเป็นต้องปลูกฝังในเรื่องสำคัญใดบ้าง จึงได้คัดสรรตัวบทมาให้ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้อ่านได้ซึมซับพฤติกรรมที่พึงงามไปในแนวทางที่สอดคล้องกับความมุ่งมั่นของสังคม แม้ว่าการขัดเกลาทางสังคมนี้จะไม่ได้กำหนดเป็นลายลักษณ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่ก็มีผลสำคัญที่ครูผู้สอนต้องนำไปเน้นย้ำขัดเกลาผู้เรียนในชั้นเรียน อันจะช่วยให้ครูผู้สอนและผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ในเรื่องของเจตคติ ค่านิยม พฤติกรรม

คุณธรรม และจริยธรรมมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยจะขอเสนอประเด็นการขัดเกลาทางสังคมที่ปรากฏดังต่อไปนี้

1. การปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน

ระเบียบวินัยเป็นแบบแผน กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน คนที่มีระเบียบวินัยเป็นคนที่สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตนได้ตามแบบแผน กฎเกณฑ์ และข้อบังคับของสังคมนั้นได้

การใช้บทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 นับว่ามีประโยชน์อย่างมากในการปลูกฝังระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อันจะเป็นตัวแบบให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และซึมซับกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนที่เคยมีมา ตลอดจนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ผลการศึกษาพบว่าการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยในตนเอง จากบทอ่านเรื่อง ลูกผู้ชาย...ตัวเกือบจริง ซึ่งเป็นบทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้นำเสนอเรื่องราวของนักเรียนชายซึ่งอยู่ในช่วงของวัยรุ่นที่กำลังแสวงหาตัวตนที่จะเป็นลูกผู้ชายได้อย่างน่าสนใจ โดยผู้เขียนต้องการสะท้อนความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมบางอย่างของนักเรียนชายในวัยนี้ และต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักการยอมรับ ซึ่งถือเป็นวินัยขั้นพื้นฐานในตัวบุคคล และเข้าใจกฎที่ว่าหากทำผิดก็ต้องได้รับการลงโทษ ดังตัวอย่าง

อาจารย์ชี้ไปที่เจ้าดาวที่ยืนทำหน้าพิลึกพิลั่น

“เธอไปแกล้งเขาอย่างนั้นได้อย่างไร”

“ผมไม่ได้แกล้งนะครับ” ผมรีบปฏิเสธ

“ไม่ต้องปฏิเสธเลย ลูกผู้ชายทำผิดแล้วต้องยอมรับผิด แค่นั้น

ผู้ชายด้วยกันก็ผิดแล้ว นี่ยังแกล้งเพื่อนผู้หญิงอีก อาจารย์เหวี่ยงบอกว่า

เธอแกล้งดูดาวถึงได้ถูกทำโทษ แล้วนี่ระหว่างการทำโทษ ยังแกล้งเขาต่ออีก”

ผมโดนข้อหาจนกรรจ์ล้วน ๆ

“ก็ได้ครับ ลูกผู้ชายต้องรับผิด” ผมนึกอยู่ในใจแอนอกขึ้นรับผิด

“ผมผิดครับ” ผมตะโกนออกไปเต็มเสียง

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ช), 2562)

จากบทอ่านข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของเด็กชายที่กำลังย่างเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น ซึ่งมักจะมีพฤติกรรมชอบแกล้ง ชอบหยอกล้อเพื่อนในวัยเดียวกันและเพศตรงข้าม ซึ่งในบางครั้งอาจมีความรุนแรง จนอาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ ในบทอ่านนี้จึงได้นำเสนอบทบาทหน้าที่ของครูที่มีส่วนช่วยในการขัดเกลาผู้เรียนให้มีวินัยในตนเอง รู้จักการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ ดังจะเห็นจากเด็กผู้ชายในเรื่องที่ได้แสดงตัวตนของความเป็นลูกผู้ชายด้วยการแอนอกขึ้นรับผิดและได้กล่าวคำว่า “ผมผิดครับ” ออกมา

1.2 การปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยในสังคม จากบทอ่านเรื่อง คิดต่างกันแต่อยู่รวมกันได้ ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ต้องการขัดเกลาให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความเป็นประชาธิปไตย รู้จักวิธีการแสดงความคิดเห็นและรู้จักเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังตัวอย่าง

ก่อนที่จะสถานการณ์จะเลวร้ายไปกว่านี้ คุณครูวิภาต้องห้ามเด็ก ๆ ให้เลิก มีปากเสียงกัน “พอก่อนเด็ก ๆ อย่าให้โทรศัพท์มือถือมาทำให้เราแตกแยกกันเลย” แล้วก็หันไปตักเตือนมนัส ปัทมา และวรรณภา...

“มนัส คนเราแต่ละคนมีความคิดเห็นเป็นของตนเองด้วยกันทั้งนั้น จะบังคับ กะเกณฑ์ให้คนอื่นเขาคิดเห็นเหมือนเราไปทุกอย่างคงไม่ได้ เวลาแสดงความคิดเห็น ได้แย้งกันก็ต้องใช้เหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ปัทมากับวรรณภา ก็เหมือนกัน ทำไม่ต้องไล่ เพื่อนที่เขาคิดเห็นต่างกับเธอไปเรียนที่ห้องอื่นด้วย ทุกคนเป็นเพื่อนกันทั้งนั้น นิตยา ก็เป็นเพื่อนเธอ มนัส ญัฐพล วัลลภ คิดเห็นไม่เหมือนเธอก็เป็นเพื่อนเธอเหมือนกัน ไม่ใช่หรือ”

“จำไว้นะว่าเราอยู่ในสังคมประชาธิปไตย การรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองเป็นเรื่องดี แต่ก็ต้องรู้จักเคารพความคิดเห็นของคนอื่นด้วย สังคมเป็นที่ รวมของบุคคลที่มีความคิดเห็นที่หลากหลาย ถึงจะคิดเห็นต่างกันแต่ก็อยู่ร่วมกันได้ ทุกคนต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขท่ามกลางความแตกต่าง” คุณครูวิภาอบรมด้วยน้ำเสียงปรานี

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ก), 2562)

จากบทอ่านเรื่อง คิดต่างกัน แต่อยู่ร่วมกันได้ แสดงให้เห็นว่าคนทุกคนมีความคิดเห็นที่ แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับการปลูกฝังมาจากผู้ใหญ่ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น โดยใช้เหตุผลในการพิจารณาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ไม่เกิดการทะเลาะ เบาะแว้งจนเกิดความแตกแยก อย่างเช่นในตัวอย่างเด็ก ๆ ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นจะเริ่มมีความคิดเห็นของตนเอง และต้องการที่จะเอาชนะเพื่อนหรือคนที่คิดเห็นต่างจากตน ทำให้เกิดเหตุการณ์มีปากมีเสียงกัน จนคุณครูต้องเข้ามาตักเตือนให้เด็ก ๆ ได้ตระหนักถึงหลักประชาธิปไตย เมื่อแสดงความคิดเห็นของตนเอง แล้วก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย จึงจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขท่ามกลางความ คิดเห็นอันหลากหลายในสังคมปัจจุบัน

2. การปลูกฝังให้สร้าง ความมุ่งมั่นในชีวิต

ความมุ่งมั่นมีส่วนช่วยให้บุคคลมีแรงบันดาลใจที่จะปฏิบัติตน เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ ที่ตนเองได้ตั้งความหวังไว้ โดยเฉพาะความมุ่งมั่นในสิ่งที่สังคมยกย่อง เช่น ชื่อเสียง เกียรติยศ เงินทอง ฯลฯ ทุกคนจึงต้องมีความฝัน เพราะความฝันเป็นพลังพิเศษนำไปสู่เป้าหมายได้

การวิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่ามีการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักสร้าง ความมุ่งมั่นในชีวิต 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การสร้าง ความมุ่งมั่นในชีวิตที่ได้รับแรงบันดาลใจจากครอบครัว จากบทอ่านเรื่อง มงโฆษณาอย่างวรรณกรรม ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้นำเสนอเนื้อหาที่มีสาระจรรโลงใจ รวมทั้งให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน สามารถนำเอาข้อคิดที่ได้อ่านนี้ไปปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ ดังตัวอย่างข้อความตอนหนึ่งที่ได้แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่พ่อแม่ประกอบอาชีพเป็นช่างที่มีฝีมือ จึงส่งผลให้เด็กชาย ผู้เป็นลูกอยากที่จะประกอบอาชีพอย่างเช่นพ่อของตน ดังตัวอย่าง

“ตัวอย่างของความรู้จักดี ๆ อีกเรื่องหนึ่งคือ ความภูมิใจในตัวพ่อ

แม้จะมีอาชีพที่ใคร ๆ มองว่าธรรมดา มาก เด็กชายคนหนึ่งบอกถึงอาชีพของพ่อ และยืนยันกับพ่อว่า โตขึ้นเขาจะประกอบอาชีพอย่างพ่อ เพราะทั้งในฝีมือการทำงานของพ่อ ซึ่งพ่อบอกว่าเป็นเคล็ดลับ ยิ่งทั้งหนักขึ้นไปอีกเมื่อพ่อบอกลูกว่าได้เคล็ดลับมาจากปู่ มรดกที่พ่อได้จากปู่ไม่ใช่ชื่อเสียงเงินทอง แต่เป็นกลเม็ดที่ทำให้เป็นช่างฝีมือเหนือกว่าใคร ๆ มรดกนี้เด็กชายก็กำลังจะได้รับจากพ่ออีกต่อหนึ่ง จึงน่าภูมิใจยิ่งนัก”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค), 2562)

จากบทอ่านที่ยกมานี้แสดงให้เห็นว่าการสร้างความมุ่งมั่นในชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปลูกฝังเด็กตั้งแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะคนครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เมื่อเห็นว่าเด็กมีพรสวรรค์ด้านใดควรส่งเสริมและสนับสนุนในสิ่งนั้น เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังได้ เด็กที่รู้จักการวางแผนอนาคต เมื่อเติบโตไปจะไม่สร้างปัญหาให้แก่สังคม ดังบทอ่านข้างต้นที่แสดงความผูกพันของสมาชิกในครอบครัวของเด็กชายคนหนึ่งที่มีความมุ่งมั่นในชีวิตว่าเมื่อโตขึ้นเขาต้องการที่จะประกอบอาชีพเหมือนกับพ่อของตน เพราะพ่อก็ได้รับการถ่ายทอดอาชีพนี้มาจากปู่ และเขารู้สึกภูมิใจที่จะได้สานต่อมรดกของครอบครัวเอาไว้

2.1 การสร้างความมุ่งมั่นในชีวิตโดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากประสบการณ์จากบทอ่านเรื่อง ที่เรียกว่าก้าวหน้า ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีรูปแบบงานเขียนเป็นบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำว่า “ก้าวหน้า” ของบุคคลทั้งสาม มีเนื้อหาสำคัญคือการนำเสนอแนวทางการสร้างความมุ่งมั่นในชีวิต เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้อ่านได้วางแผนอนาคตของตนเอง ดังตัวอย่าง

คำว่า “ก้าวหน้า” ทำให้ข้าพเจ้านึกย้อนหลังไปถึงเมื่อครั้งก่อนสมัยที่เราสามคน ลักษมี วิณา และข้าพเจ้า ยังเรียนอยู่ในชั้นอุดมศึกษาปีสุดท้ายของการเรียนเราเกิดสงสัยกันขึ้นว่าใครจะก้าวหน้านามากกว่าใครเวลาออกไปประกอบอาชีพ ข้าพเจ้าเป็นผู้ถามว่าที่เรียกว่าก้าวหน้าคืออะไร

ลักษมีตอบทันทีว่า “สำหรับฉัน ความก้าวหน้าคือความมีชื่อเสียงเกียรติยศปรากฏเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป คนเราถ้าเกิดมาเป็นเพียงคนเล็ก ๆ คนหนึ่งที่ไม่ได้มีใครกล่าวขวัญถึงอย่างยกย่องแล้วก็นับว่าเสียชาติเกิด”

วิณาตอบว่า “ความก้าวหน้าของฉันอยู่ที่เงิน ฉันไม่แคร์ว่าจะมีชื่อเสียงหรือเปล่า มีใครรู้จักหรือไม่ ขอให้ฉันได้ทำงานในหน้าที่ดี ๆ และมีหวังจะได้เงินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็พอแล้ว เพราะว่าเงินคือหลักฐานที่มั่นคงสำหรับประกันชีวิตในอนาคต ถ้าเงินไม่เพียงพอเราจะมีชีวิตอยู่ได้อย่างไร”

ข้าพเจ้าคิดว่าความก้าวหน้าอยู่ที่การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อให้ตนเองเป็นคนทันสมัยและทันโลกอยู่เสมอ และเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นอีกด้วย ชื่อเสียงและความสรรเสริญเยินยอข้าพเจ้าไม่ปรารถนา แต่ต้องการการทำงานเพื่ออุดมคติมากกว่าเพื่อเงิน แม้เงินจะน้อยแต่ถ้ามีโอกาสก้าวหน้าในทางความรู้ข้าพเจ้าก็พอใจแล้ว

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค), 2562)

จากบทอ่านข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านมองเห็นแนวทางการสร้างความมุ่งมั่นในชีวิต รวมถึงการวางแผนถึงความสำเร็จในอนาคตว่าเมื่อเรียนจบแล้วต้องการจะประกอบอาชีพอะไร ทำอย่างไรถึงจะมีความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังได้ โดยบทอ่านนี้ได้นำเสนอความคิดเห็นที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของบุคคลหลากหลายมุมมอง โดยเฉพาะแนวคิดของผู้เขียนเองที่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความก้าวหน้าในทางความรู้ เมื่อผู้เรียนอ่านแล้วอาจตัดสินใจได้ว่าความมุ่งมั่นของตนเองนั้นคืออะไร การแสวงหาชื่อเสียง เกียรติยศ เงินทอง หรือการแสวงหาความรู้ยังไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งผู้เรียนจะถูกขัดเกลาและหล่อหลอมแนวความคิดที่ได้จากบทอ่านนี้ เพื่อไปขบคิดต่อและเป็นแบบอย่างความมุ่งมั่นของตนเองต่อไปในอนาคต

3. การปลูกฝังให้รู้จักบทบาททางสังคม และทัศนคติ

ทุกคนในสังคมจะต้องได้รับการสอนให้รู้จักบทบาททางสังคม ตลอดจนทัศนคติต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมว่าควรเป็นอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม อาชีพ บทบาทของครูกับนักเรียน บทบาทของพ่อแม่กับลูก บทบาทของปู่กับหลาน ฯลฯ การเรียนรู้บทบาททางสังคมและทัศนคตินั้นจะเป็นการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป

บทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้มีการนำเสนอเนื้อหาสาระที่ต้องการขัดเกลาผู้เรียนให้รู้จักบทบาททางสังคม และกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ในสังคมนั้น ๆ ผลการศึกษาพบว่ามีการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักบทบาททางสังคม และทัศนคติ 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 บทบาทหน้าที่ของเด็ก ในขณะที่ตนเป็นเด็กก็ต้องตั้งใจเรียนหนังสือ ดังตัวอย่างเรื่องความเรียง ความรับผิดชอบ ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ถูกนำมาเป็นบทอ่าน เพื่อต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในขณะที่อยู่ในวัยเรียน ดังนี้

“ความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดของผู้ที่อยู่ในวัยเรียน คือ รับผิดชอบในการเรียนการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนให้สำเร็จผลด้วยดี และการตั้งใจเรียนให้มีความรู้ความสามารถ เพื่อจะได้ใช้ความรู้ความสามารถนั้นในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองต่อไปในอนาคต ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ผู้ที่มีความรู้จะไม่สร้างปัญหาแก่สังคมและยังสามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เจริญขึ้นด้วย”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ช), 2562)

จากบทอ่านข้างต้นแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียน เด็กที่อยู่ในวัยเรียนจะต้องตั้งใจเรียนหนังสือและมีความรับผิดชอบต่อการเรียน เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต นอกเหนือจากการมีความรับผิดชอบต่อตนเองแล้วก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วย นั่นก็คือการเป็นพลเมืองดีและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ไม่หลงไหลไปในทางที่ผิดและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น จนอาจเป็นปัญหาของสังคมได้

3.2 บทบาทหน้าที่ของลูก ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว แม้เด็ก ๆ จะอยู่ในวัยเรียนแต่ก็ต้องรู้จักแบ่งเบาภาระงานของครอบครัวตามความเหมาะสม เพราะจะทำให้มีโอกาสดูแลฝึกทักษะ

การทำงานและเป็นการออกกำลังกายไปในตัวด้วย ดังตัวอย่างงานเขียน เรื่อง ใส่บาตร ที่ถูกนำมาเป็นบทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

“พอเข้ามาในครัว แม่ก็เรียกฉันไปหุงข้าว ช้อนฉันทำได้สบายมากเพราะเป็นงานประจำของฉัน แค่วางข้าว ใส่ข้าวแล้วก็ตั้งในหม้อ เสียบปลั๊กแล้วกดปุ่ม จากนั้นก็มาช่วยแม่ทำกับข้าว แม่บอกว่า จะทำอาหารง่าย ๆ คือ แกงจืดเต้าหู้หมูสับ แม่เอาหมูสับถุงเล็ก ๆ ที่แยกเตรียมไว้ออกจากตู้เย็น ให้ฉันตำกระเทียมพริกไทย และรากผักชีเข้าด้วยกันแล้วเอามาคลุกเคล้ากับหมูเหยาะน้ำปลาเล็กน้อยเตรียมไว้แล้วก็เรียกให้ฉันหันต้นหอม ฉันทำทำจะซอย เสียเง้แม่ดูเบา ๆ”
“อย่าซอย หั่นท่อนละนิ้ว ละเอียดน่ะจะไปเห็นเป็นผักอะไรเล่า”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค), 2562)

บทอ่านนี้แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูก และอบรมสั่งสอนลูกให้รู้จักบทบาทหน้าที่สำคัญของตนเอง โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของลูกจะต้องช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในครอบครัว อย่างเช่นในตัวอย่างที่เด็กผู้หญิงทำหน้าที่หุงข้าวเป็นประจำและช่วยแม่ทำกับข้าว นั่นถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนที่ดี ทั้งนี้บทบาทของความเป็นแม่ เมื่อเห็นว่าลูกทำผิดก็จะว่ากล่าวสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้อง

4. การปลูกฝังทักษะในด้านต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญ

การที่แต่ละคนมีทักษะและความชำนาญแตกต่างกันส่วนหนึ่งเป็นเพราะแต่ละคนได้รับการขัดเกลาทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นทักษะและความสามารถต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

การขัดเกลาผู้เรียนให้เกิดทักษะและความชำนาญอาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการขัดเกลาจากบุคคลใกล้ชิดกับผู้เรียน ซึ่งได้แก่ ครอบครัวที่มีผู้คอยอบรมสั่งสอนก็คือพ่อแม่ และโรงเรียนที่มีผู้อบรมสั่งสอนคือคุณครู โดยทักษะและความชำนาญที่ว่านี้จะเป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกฝังผู้เรียนให้รู้จักการมีส่วนร่วมทางสังคมมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาบทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา พบการปลูกฝังทักษะในด้านต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญ 2 ลักษณะดังนี้

4.1 การปลูกฝังทักษะการใช้ชีวิตในสังคม จากบทอ่านเรื่อง เข้าหาเย็นเฮ ซึ่งเป็นบทสนทนาของนักเรียนชาย 2 คน ที่ได้แสดงความคิดเห็นกัน เพื่อโน้มน้าวให้งดดื่มสุรา ถูกนำมาเป็นบทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนห่างไกลจากสิ่งเสพติด และล้มเลิกความคิดที่ว่า การดื่มสุราเป็นการดื่มเพื่อเข้ากับสังคม ดังตัวอย่าง

ศรัณย์ : เอาซิ แต่...ถ้าเราไม่กินเหล้า เพื่อนเขาไม่คบกับเราละ

สุพจน์ : นายจะไปสนใจคนชั่วเหล้าทำไมละ

ศรัณย์ : ไม่รู้ซิ บางทีเราก็อยากมีเพื่อนเยอะ ๆ แล้วเราเคยได้ยินคนเขาพูดว่า

เหล้าทำให้มีเพื่อน

สุพจน์ : เพื่อนชั่วเมานั่นนะซี พ่อนายไม่กินเหล้าเขาก็มีเพื่อนไม่ใช่หรือ

ศรัณย์ : ใช่ พ่อเรามีเพื่อนที่เล่นดนตรีด้วยกัน พ่อบอกเราว่า พ่อรักเราและแม่เรา

จึงไม่กินเหล้า พ่อบอกว่าพ่ออยากอยู่กับเรานาน ๆ คนที่เล่นดนตรี คนที่

เล่นกีฬาจะแข็งแรงและอายุยืน คนกินเหล้าอายุสั้น พ่อเราอยากมีอายุยืน
และพ่อบอกว่าไม่อยากเสียเงินซื้อเหล้า พ่อจะเก็บเงินไว้ให้เราเรียนสูง ๆ
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค), 2562)

จากบทอ่านเรื่อง เข้าหาเย็นเฮ ต้องการปลูกฝังและโน้มน้าวใจให้ผู้เรียนเห็นโทษของการดื่มสุรา ซึ่งอาจมีผลต่อสุขภาพร่างกาย ทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาทกับคนในครอบครัว ซึ่งในบางครั้งอาจนำความเดือดร้อนไปให้ผู้อื่นได้ เช่น คนที่เมาแล้วขับอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุจนถึงขั้นเสียชีวิต นอกจากนี้บทอ่านดังกล่าวยังได้แสดงให้เห็นว่าเด็กวัยรุ่นมักสงสัยในพฤติกรรมของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะพ่อกับแม่ที่ต้องเป็นแบบอย่างพฤติกรรมให้แก่ลูก อย่างเช่นในบทอ่าน ศรัณย์เข้าใจว่าการดื่มสุราจะทำให้เข้าสังคมได้ง่ายและมีเพื่อนเยอะ ทั้งที่พ่อของเขาก็มีเพื่อนเยอะจากการเล่นดนตรีและเล่นกีฬาไม่ใช่มีเพื่อนเยอะจากการดื่มสุรา ซึ่งพ่อของศรัณย์ก็เคยบอกสาเหตุของการไม่ดื่มสุราให้ศรัณย์ทราบแล้วว่าต้องการอยู่กับศรัณย์นาน ๆ และต้องการเก็บเงินไว้ส่งศรัณย์เรียนสูง ๆ

4.2 การปลูกฝังทักษะการมีมารยาทในสังคม เนื่องจากการยาททางสังคมนับเป็นกรอบหรือระเบียบแบบแผนที่ควรประพฤติสำหรับคนหมู่มาก จึงต้องมีแบบแผนในการอยู่ร่วมกัน หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้มีการนำบทอ่านมาสอดแทรกในหนังสือเรียน เพื่อต้องการขัดเกลาผู้เรียนให้มีมารยาททางสังคม สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะและโอกาส ดังบทอ่านเรื่อง เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นงานเขียนคำอธิบายความหมายของสำนวน เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม มีจุดประสงค์เพื่อต้องการปลูกฝังและขัดเกลาผู้เรียนให้มีทักษะในการปฏิบัติตนให้เข้ากับสังคมที่เราอาศัยอยู่ ดังตัวอย่าง

“การแต่งกายเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่เราควรเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตามกาลเทศะ เช่น การเข้าเฝ้าพระราชา การไปงานที่เป็นพิธีการ การไปวัด การเล่นกีฬา การว่ายน้ำในสระสาธารณะ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามที่สังคมนั้นนิยม ถ้าผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่แต่งกายให้เข้าพวกเข้ากลุ่มก็จะไม่เหมาะสม การปรับตนให้เข้ากับสังคมที่เราเข้าไปอยู่นี้ต้องพิจารณาให้เป็นไปตามสมควร”

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ก), 2562)

จากบทอ่านข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานภาพของตนเองเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง ด้วยเหตุที่วัยรุ่นในปัจจุบันมักแต่งกายตามแฟชั่นเลียนแบบตะวันตก จนลืมไปว่าการแต่งกายเป็นวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่ง การสวมใส่เสื้อผ้าจึงไม่เพียงเป็นการปกปิดร่างกายเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการบ่งบอกถึงวัฒนธรรมและความเป็นตัวตนของผู้ที่สวมใส่ด้วย บทอ่านนี้จึงเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีมารยาทในการแต่งกายให้เข้ากับสังคมโดยคำนึงถึงเหมาะสมของวัย โอกาส และสถานที่ เพื่อเป็นรากฐานในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องต่อไป

นอกจากนี้บทอ่านเรื่อง พุดติ มีเสน่ห์ ซึ่งเป็นบทสนทนาของยายกับหลาน ถูกลำมาเป็นบทอ่านในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิวิธภาษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีสาระสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนปลูกฝังให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องของการใช้คำพูด โดยได้รับการถ่ายทอดแบบแผน

พฤติกรรมอันพึงประสงค์มาจากผู้อาวุโส ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ได้เพราะเป็นผู้มีวัยวุฒิมากกว่าเด็ก ดังตัวอย่าง

คุณยาย: แล้วนักเรียนดีเด่นนี้ เขาเลือกด้วยเกณฑ์อะไรละจ๊ะ”

แจ่ง: อาจารย์ใหญ่บอกว่า แก้วเป็นคนที่มีมารยาทดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และใส่ใจการเรียนดีเยี่ยมด้วยค่ะ แก้วพูดจาอ่อนหวานไพเราะกับทุกคน ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นใคร เวลามีคนมาชมกิจการของโรงเรียน แก้วมักได้รับเลือกให้เป็นผู้นำชมค่ะ แล้วแล้วเวลาที่เขาจะกลับ มักชมแก้วให้ใคร ๆ ได้ยินว่าแก้วพูดเพราะ พูดเก่ง และพูดชัด แก้วก็จะตอบทันทีว่า “ขอบพระคุณค่ะ”

คุณยาย: ยายก็สอนแจ่งบ่อย ๆ ไม่ใช่หรือว่าการพูดเป็นสิ่งสำคัญ เราต้องพูดให้ไพเราะและพูดให้ชัด เก่งหรือไม่เก่งก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ข), 2562)

จากบทอ่านข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการพูดนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนในวัยนี้ต้องคำนึงถึง เนื่องจากวัยรุ่นในปัจจุบันมักพูดจาหยาบคาย ใช้น้ำเสียงกระโชกโฮกฮาก ซึ่งอาจติดเป็นนิสัยถาวรได้ จึงจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีมารยาทในเรื่องของการใช้คำพูด ใช้น้ำเสียงในการพูดให้สุภาพไพเราะ และรู้จักเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกพอใจในคำพูดของเราและอยากคบหาสมาคมด้วย ซึ่งบางครั้งการพูดจาไพเราะสุภาพก็อาจเป็นใบเบิกทางไปสู่ความสำเร็จได้ อย่างเช่นในบทอ่านที่แจ่งเล่าให้ยายฟังว่าผู้ใหญ่มักจะชมแก้วอยู่เสมอ แก้วพูดเพราะ พูดเก่ง และพูดชัด และยายก็ได้อบรมสั่งสอนให้แจ่งพูดให้ชัดเจนและไพเราะอยู่บ่อยครั้ง

สรุปและอภิปรายผล

การขัดเกลาทางสังคมในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปรากฏ 4 ลักษณะ คือ 1) การปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยในตนเอง และการปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยในสังคม 2) การปลูกฝังให้สร้างความมุ่งมั่นหวังในชีวิต ได้แก่ การสร้างความมุ่งมั่นหวังในชีวิตโดยได้รับแรงบันดาลใจจากครอบครัว และการสร้างความมุ่งมั่นหวังในชีวิตโดยได้รับแรงบันดาลใจจากประสบการณ์ 3) การปลูกฝังให้รู้จักบทบาททางสังคมและทัศนคติ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของเด็ก และบทบาทหน้าที่ของลูก และ 4) การปลูกฝังทักษะในด้านต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญ ได้แก่ การปลูกฝังทักษะการใช้ชีวิตในสังคม และการปลูกฝังทักษะการมีมารยาทในสังคม การขัดเกลาดังกล่าวนี้นั้นมีความสำคัญต่อผู้เรียนในช่วงของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เด็กทุกคนต้องได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ บทบาทของสถาบันครอบครัวและโรงเรียนจะเป็นผู้ช่วยในการปลูกฝังหล่อหลอมให้เด็กในวัยนี้เติบโตขึ้นมาอย่างสมบูรณ์ เป็นผู้ที่เพียบพร้อมไปด้วยระเบียบวินัย มีจริยธรรมอันดีงาม และกลายเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพอันสง่างามอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตจากผลการศึกษาว่าการขัดเกลาทางสังคมทั้ง 4 ลักษณะที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้ให้ความสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยมีสถาบันหลักที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาผู้เรียน ได้แก่

ครอบครัวและโรงเรียน อาทิ การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามัคคี การปลูกฝังให้ผู้เรียนห่างไกลสิ่งเสพติด ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตกานต์ สุธรรมดีและคณะ (2561) ที่พบว่า เด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิมีปัญหาการใช้ยาเสพติดมากที่สุด จึงใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิตามหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษราภรณ์ ตีเยาว์ และคณะ (2562) ที่ผลของการศึกษาสรุปได้ว่า ขบวนการจิตอาสาได้รับแรงบันดาลใจมาจากครอบครัวและต้องการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม โดยเริ่มต้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และช่วยเหลือผู้อื่น ส่งผลต่อการพัฒนาด้านตนเองของเยาวชน 3 ด้าน คือ ด้านกาย ด้านจิตใจ และด้านความคิดสติปัญญา

นอกจากนี้การขัดเกลาทักษะสังคมที่ปรากฏยังได้แสดงให้เห็นถึงนัยสำคัญในการคัดสรรบทอ่านเพื่อบรรจุลงในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ด้วยบทอ่านถือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในฐานะแบบอย่างที่คุณผู้อ่านในฐานะผู้เรียนจะซึมซับแง่คิดจากเนื้อหา เหตุการณ์ และพฤติกรรมของตัวละคร อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม บทอ่านแต่ละเรื่องจึงมีความสอดคล้องกับความสนใจและช่วงวัยของผู้เรียนทั้งด้าน ภาษา เนื้อหา และรูปแบบของการนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราโมทย์ สุกุลรักความสุข (2562) ที่ได้ศึกษาบทอ่านในหนังสือเรียนภาษาไทยกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนพบว่า เนื้อหาของบทอ่านในหนังสือเรียนดังกล่าวมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนผ่านสถานการณ์หรือบทบาทของตัวละครในบทอ่านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จึงมีส่วนช่วยในการขัดเกลาผู้เรียน ซึ่งนับว่าเป็นจุดมุ่งหมายของรัฐที่ได้พยายามปลูกฝังผ่านบทอ่าน ซึ่งในบางเรื่องเป็นการผลิตซ้ำความคิดเดิมในสังคมไทย ทำให้เกิดการยอมรับในสถานภาพและบทบาทของตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ได้อย่างครบถ้วนและเหมาะสมตามลำดับชั้นในสังคมที่ถูกสร้างขึ้นจากกลุ่มคนผู้อ่านหลักในสังคม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การจัดระเบียบทางสังคม ทั้งหมดนี้เป็นการปลูกฝังอุดมการณ์ของรัฐ ซึ่งเป็นความคิดความเชื่อที่จะเป็นฐานในการปฏิบัติตน อันเป็นการช่วยให้รัฐและผู้มีอำนาจสามารถปกครองได้อย่างราบรื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำข้อมูลการวิจัยไปใช้ในการอบรมสั่งสอน ชี้แนะแนวทางปฏิบัติ เพื่อขัดเกลาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนี้ได้อย่างมีความสุข นอกเหนือจากการสอนหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย

1.2 คณะผู้จัดทำหนังสือเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหนังสือเรียน โดยการคัดสรรบทอ่านที่แฝงการขัดเกลาทักษะสังคมมาบรรจุไว้ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการขัดเกลาทักษะสังคมในหนังสือกลุ่มอื่น อาทิ หนังสืออ่านเสริม หนังสืออ่านนอกเวลา เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการศึกษาและเป็นแนวทางในการขัดเกลาเยาวชนไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จินตกานต์ สุธรรมดี ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และเสกสรรค์ สนวา. (2561). รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อพัฒนาจิตพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 20(1), 67-68.
http://stadb.most.go.th/research_detail.aspx?ResearchId=107109.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์, เนติยา ฤกษ์จุฬิมล, ประไพร์ วิริยะสมบูรณ์, สุดา ภิรมย์แก้ว และสุรพันธ์ เพชรภา. (2552). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 14). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุษราภรณ์ ดีเยาว์ ปาริชาติ วลัยเสถียร และวิวัฒน์ หามนตรี. (2562). ขบวนการจิตอาสา : การขัดเกลาทางสังคมกับการพัฒนาตนเองของเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(ฉบับเพิ่มเติม), 567.
http://mcupress.mcu.ac.th/site/thesiscontent_desc.php?ct=1&t_id=4108
- ปราโมทย์ สุกุลรักษาสุข. (2562). บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาไทยกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 38(1), 43-44.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/huru/article/view/195221>
- พระมหาสนอง ปัจโจปการี. (2553). *มนุษย์กับสังคม*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2549). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ราชบัณฑิตสถาน.
- วรัญญู วิจารณ์. (2561). *การวิเคราะห์เนื้อหาและบทบาทการขัดเกลาทางสังคมของภาพยนตร์โทรทัศน์ชุด “ขบวนการยอดมนุษย์ 5 สี”* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/305817>.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2555). *ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ก). (2562). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิิธภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11). สกสค. ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ข). (2562). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิิธภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* (พิมพ์ครั้งที่ 11). สกสค. ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค). (2562). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วิิธภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สกสค. ลาดพร้าว.
- สุทัศน์ บุญโถม. (2557). การขัดเกลาทางสังคมของครอบครัวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของวัยรุ่นตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 91.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj/article/view/71390>
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2546). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 23). ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2546). *ปัญหาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 19). ไทยวัฒนาพานิช.